

Overweging 27^e zondag door het jaar, 3 oktober 2021 (Theo Brock)

Genesis 2, 18-24; Marcus 10,2-16.

Ik moest even slikken bij het doornemen van de lezingen van deze 27^e zondag door het jaar. De Bijbellezingen van vandaag zijn namelijk vaak gebruikt als theologische onderbouwing en verheerlijking van het traditionele huwelijk tussen man en vrouw. Zelfs een ondergeschikte rol van de vrouw zou een interpretatie kunnen zijn. Deze oude verhalen lijken op het eerste gezicht dus behoorlijk te schuren met huidige opvattingen in de samenleving. Ontegengesteld zijn er veel mannen en vrouwen die elkaar verkiezen als partner, maar vandaag de dag worden meerdere variaties in geaardheid en mens-zijn erkend. Die variaties worden aangeduid met de afkorting LHBTI+. LHBTI staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender en interseks. De + staat onder meer voor aseksueel. Het is misschien wat ingewikkeld, maar de moderne opvatting is dat we iedere mens in zijn of haar waarde moeten laten, dus ook in zijn of haar geaardheid.

Maar toch, in Nederland ervaren LHBTI-jongeren dat ze op Nederlandse middelbare scholen, ook die met een christelijke grondslag, onvoldoende bescherming krijgen, ja zelfs ongelijk en nadelig behandeld worden op basis van hun seksuele oriëntatie. In de krant hebben we ook kunnen lezen dat de Poolse regering, hierbij gesteund door de lokale katholieke kerk, van plan was de traditionele waarden van het gezin te verdedigen, en daarmee het huwelijk tussen man en vrouw, door zogenaamde zones vrij van LHBTI+ ideologie in te stellen. Al zou het bij geaardheid om een ideologie gaan! Dan bestaat er ook nog de conservatieve kerkelijke leer om de communie niet uit te reiken aan gescheiden mensen die opnieuw getrouwd zijn. Jezus' uitspraak *'Wat God verbonden heeft, mag een mens niet scheiden'* is blijkbaar vervormd tot *'Wat de kerk verbonden heeft, mag de mens niet scheiden'*. Gelukkig wordt in de meeste geloofsgemeenschappen dat onchristelijk verbod genegeerd, en is ook de opvatting van paus Franciscus veel milder.

Welnu, hoe kunnen en mogen we die oude Bijbelverhalen van deze zondag, zo interpreteren dat ze bruikbaar zijn voor een rechtvaardig en geïnspireerd leven in 2021? De eerste lezing uit Genesis brengt ons terug bij het paradijs en één van de scheppingsverhalen. God boetseert de mens uit stof van de aarde, naar zijn evenbeeld. Om de mens niet alleen te laten zijn, boetseert God ook landdieren en vogels. Maar toch blijkt de mens niet gelukkig door het gemis van een gelijkwaardige metgezel. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat de mens pas compleet is als er medemensen zijn. Daarom maakt God een andere mens: vlees van zijn vlees, gebeente van zijn gebeente. Hetzelfde en toch anders, zodat een betekenisvolle relatie mogelijk wordt. Ik denk dus niet dat de diepere betekenis van dit scheppingsverhaal anders zou zijn, als God de man geschapen zou hebben uit de rib van een vrouw. Het gaat niet om superioriteit en ondergeschiktheid. Het draait om erkenning en ontmoeting binnen het spanningsveld eigenheid, verbondenheid en gelijkwaardigheid.

Bij een betekenisvolle relatie herken je iets van jezelf in de ander, maar ervaar je ook het verschil; andere visies, behoeften en talenten. Overeenkomsten en verschillen zijn nodig om als mens binnen een relatie te groeien, al dan niet om een harmonieus gezin te stichten. Bij een betekenisvolle relatie, ook binnen het huwelijk, gaat het dus niet om elkaar in te vullen, maar om elkaar aan te vullen en te accepteren. Dan is ook oprechte liefde mogelijk. Oprechte liefde ziet als het ware in iedere mens een uniek kind van de schepping. Hoe verschillend we ook zijn,

we zoeken herkenning, erkenning en verbinding bij elkaar. Zo komt het dat een opgroeiend mens op een gegeven moment zijn opvoeders verlaat om zich aan een ander te hechten.

Zo bezien scheidt het Bijbelse scheppingsverhaal dus ruimte voor een vruchtbare spanning tussen mensen die als sociale wezens zijn voorbestemd voor elkaar. In het Evangelieverhaal is er van die vruchtbare spanning echter weinig te merken.

De Farizeeën komen naar Jezus met een lastige vraag "*Staat het een man vrij zijn vrouw te verstoten?*" Ook in de tijd van Jezus kwamen echtscheidingen voor, echter de vrouw was altijd de zwakkere partij omdat zij sociaal-economisch volledig afhankelijk was van de man. In de wet van Mozes stond dat mannen die hun vrouw verstoten hadden, de vrouw een scheidingsbrief moesten meegeven. Pas met die brief had de verstoten vrouw een tweede kans. Met de scheidingsbrief wilde de wet van Mozes de vrouw enigszins helpen, maar hiermee werd de ondergeschikte rol van de vrouw t.o.v. de man niet tenietgedaan. De vraag van de Farizeeën aan Jezus suggereert dat vanwege deze wet van Mozes, een man dus het recht heeft om te scheiden van zijn vrouw. Daarom antwoordt Jezus: '*Om de hardheid van uw hart heeft hij die bepaling voor u neergeschreven*'. Hij verwijst vervolgens naar het scheppingsverhaal van de eerste lezing. Hiermee benadrukt Jezus dat mannen en vrouwen als verschillende maar gelijkwaardige mensen geschapen zijn naar Gods evenbeeld, en dat de vrouw evenveel rechten zou moeten hebben als de man. We horen Jezus dus de ruimte kiezen in de wet van Mozes. Hij plaatst de wet, de regels, niet boven de menselijkheid. Jezus komt op voor de kwetsbare partij.

Met de uitspraak "*Wat God verbonden heeft, mag een mens niet scheiden*" doelt Jezus misschien op Gods droom van een wereld met aandacht en zorg voor elkaar. Een goede relatie, gedragen door liefde en onderlinge saamhorigheid is door God gewild, zowel in het huwelijk als in andere samenlevingsvormen. Het gaat om de oproep liefdevol in het leven staan door elkaar ruimte te geven om zichzelf te kunnen zijn. Je hoeft voor deze droom van God niet getrouwd te zijn.

Maar het is, toen en ook nu nog, een realiteit dat mensen Gods droom niet altijd waar kunnen maken. Huwelijken of relaties tussen goede, prachtige mensen kunnen om allerlei begrijpelijke redenen mislukken. Als God liefde is en de mens liefheeft, dan begrijpt Hij dat mensen in hun relatie kunnen vastlopen. Het is dan niet aan ons om met de vingers te wijzen. Opvallend in het evangelieverhaal is dat Jezus mensen niet veroordeelt die niet aan het ideaalbeeld van het huwelijk voldoen. Tegen zijn leerlingen zegt hij dat zowel de man als de vrouw die zijn partner verlaat en nadien een ander huwt, echtbreuk pleegt, maar Jezus veroordeelt die man of vrouw niet.

De levenslessen die Jezus ons geeft zijn geen wetten of eisen, maar idealen. Het is een oproep om je best te doen om Gods droom van een wereld met aandacht en zorg voor elkaar waar te maken, in het huwelijk en in al onze relaties. Als dat niet lukt en bij onrechtvaardige conflicten, vraagt Jezus wel uitdrukkelijk aandacht voor de kwetsbare partij. Misschien heeft Marcus daarom de tekst over de kinderen aan het einde van het Evangelieverhaal opgenomen en staat het kind symbool voor de rechteloze mens die geen verweer heeft. Jezus richt alle aandacht op het kwetsbare in het symbool van een kind.

Wie weet, misschien waren het verstoten, alleenstaande moeders die hun kinderen naar Jezus brachten.